

ארנסט וייס

פּרנָטָה צֶלִין

.1

פּרנָטָה צֶלִין, גבר נשוי בן שלושים, צוּרְף במקצועו, השתתף בקרב בפעם הראשונה בחייו בסתיו 1914 בחזית רֶאָנְא־רוֹסְקָה, כמשרתו האישי של גנרל אוסטרי.

הגנרל נפל. בשעה שתיים-וחצי אחר הצהריים פרק מהקרונות את אחרוני כוחות המילואים של הדיוויזיה שלו לשטח פתוח. לעת ערב, חזה באבדן כל גודדיו. סוסים ובני-אדם שקעו בפיצה (ואפילו הסוסים השמיעו קולות זעקה אנושיים שהחרידו את הלבבות), שיירות נמלטו דרך הסוללה של מסילת הברזל, שהיתה הדבר המוצק היחיד בכל המרחב הבוצי, הטחוב. בכל מקום גשם וחשיכה. האויב לא נראה בשום מקום. רק הרימונים הכבדים שלו פגעו שוב ושוב בתוך מרכז הביצה, שם המוני בני אדם התאמצו להידחק קדימה.

קצת לפני שמונה-וחצי בערב, שלח הגנרל לקרוא למשרתו האישי, פרנטה צלין, ולראש-המטה שלו. בעודו מדבר עם הקצין וזורק מבטים מוזרים לעבר משרתו האישי, שלף את אקדחו, ובאצבעותיו שהשתעשעו בחריצי הקת ירה לעצמו, תוך כדי שיחה, ממרחק אפס, כדור בראש. פיסות מהחומר – אבנים זעירות או מים חמים, כפי שנדמה היה לפרנטה – ניתזו על המשרת ועל השליש. פרנטה השתעט משם בצעקות, ורץ אחרי חיילים מתרוצצים וכשהביט אחורה (הוא חיבב מאוד את הגנרל שלו), ראה גם את ראש המטה מתמוטט, וגם מידו צנח דבר-מה מנצנץ.

פרנטה לא שקל לחזור על עקבותיו כדי לקחת את תרמיל הגב עם מצרכי המזון ואת השמיכה שנשארו בקרון, אלא רץ בלי לחדול כל הלילה. הוא גירד את בגדיו, רצה להסיר מהר ככל האפשר את שיירי המוח שדבקו בהם. גשם זלעפות ירד, הלחות היתה כבדה מאוד, והכבידה על תנועתו. ככל שהתקדם, היה הבלבול נוראי יותר, הוא נקלע אל בין הרוסים. משני הצדדים, אפילו מן האדמה כלפי מעלה ומהשמים מטה הומטרה אש-תופת וקולות הירי רעמו. בשום מקום לא

ראה פרצוף מוכר. בשום מקום לא מצא מרגוע. הדרכים היו פקוקות משיירות אינסופיות שנעו בהן, סוסים התאמצו לשווא להתקדם כנגד חומות של מרכבות, ונפלו על ברכיהם, מתכווצים בגלל הדחיפות מאחור. רַכָּבִים לְבוּשִׁים כְּאִיכָרִים רוֹתְנִים הִחְדִּירוּ בִזְעָם אֶת הַמַּתֵּג לְלוּעָם, הַצְּלִיפוּ בַּפְּרָגוֹל לְלֹא רַחֵם עַל הַעֵינַיִם הַגְּדוֹלוֹת, וְגִרְרוּ אֶת הַחִיּוֹת הַעֵיִיפוֹת לְתַעֲלוֹת בְּצִיֵּדֵי הַדֶּרֶךְ. הַכֹּל הָיוּ אַחוּזֵי תִזְזִית, רַכָּבִים, קְצִינִים, חֵיִלִּים, כּוֹלֵם שֶׁאֵפוֹ לְמִצּוֹא מְקַלֵּט מִפְּנֵי עֲנַנֵי הִירֵי וְהַטֵּיִסִּים שֶׁטְסוּ מִמַּעַל, לֹאֵט וּבִגּוּבָה נִמוּךְ, וְהַטִּילוּ אֶת פְּצִצוֹתֵיהֶם שְׂדָמוּ לְבִיצִים. וְאוֹלָם, כָּל אֶחָד נִבְלָם בַּהֲמוֹן, כָּל אֶחָד הָיָה לְכוּד בְּצוּרָה נוֹרְאִית אֲצֵל זוֹלְתוֹ וּלְצִידוֹ. לְאַחַר יוֹמִיִּים שֶׁל נְדוּדִים חֹשׁ פְּרִנְטָה תְּשִׁישוֹת, כֵּאִילוּ עָשָׂה שֶׁשָׂה מִשְׁגָּלִים עִם אִשְׁתּוֹ, בִּזְהָ אַחֵר זֶה. הוּא צַחֵק, עַר וְחֹסֵר־הַכֶּרֶה בַּעַת וּבַעוֹנָה אַחַת, כְּמוֹ הַבְּהוּב שֶׁל חוּם מִתְּלַקַּח, נֹזֵכֵר בְּמֵאֵשָׁה שְׁלוֹ, נִשְׁכָּב מִתַּחַת לְמִרְכָּבָה, שְׁנִיצְבָה כְּמוֹ אֲבָן בְּשִׁירָה (כַּעַת כְּבוֹ כָּל הַדְּאֵגוֹת, וְהוּא הִיָּה מֵאוֹשֵׁר), לְפָנָי שֶׁנִּרְדָּם עוֹד הַסְּפִיק לְהַבְחִין בְּסוֹס־רִכִּיבָה שֶׁהִשְׁתִּין בְּקִירְבָּתוֹ, אֲבָל הוּא לֹא טֵרַח לְזוּז מִפְּנֵי סִלּוֹן הַשֶּׁתֵּן הַכְּבֵד הַכְּמַעֲט־לְבָן. הוּא שִׁקַּע בְּתֵרְדָמָה עִמוּקָה. כָּאֵב עַז הַעִיר אוֹתוֹ: אוֹפֵן הַמִּרְכָּבָה, שְׁסוּף־סוּף נֵעָה קְדִימָה, גִּרַר עִמּוֹ אֶת שׁוֹלֵי מַעִילוֹ, וְכִבֵּר הַחֵל לְגַלְגֵּל בְּתוֹכּוֹ גַּם אֶת בֶּשֶׂר מוֹתָנּוֹ הַשְּׂמֵאֵלִית. הוּא אֵימָץ אֶת כָּל כּוֹחוֹ כְּדִי לְהִינַתֵּק, וְהַצְּלִיחַ לְהַשְׁתַּחֲרֵר. רַק כְּעֹבֵר זִמָּן מָה חֹשׁ בְּדָם הַשּׁוֹתֵת וּבְכַאֲבִים הַמִּמְאִירִים בְּכָל צַעַד שֶׁעָשָׂה. בְּכָל־זֹאת הַתְּגַבֵּר עַל הַכֹּל וְלֹא עֹזֵב עוֹד אֶת הַשִּׁירָה.

ב־13 בְּנוֹבֵמְבֵר הִגִּיעַ לְקִרְאָקוּב.

.2

הַעִיר הֶמְתָּהּ מֵהֲמוֹן אָדָם, וְשִׁרְרָה בָּהּ אֲנִדְרֵל־מוֹסִיָּה נוֹרְאָה. הָאוֹיֵב הֵלֵךְ וְהִתְקַרֵּב, וְזוֹ עֲמָדָה לְפָנָי פִּינּוּי. פְּרִנְטָה פָּגַשׁ אֲנָשִׁים מְקַרֵּב בְּנֵי אֲרָצוֹ שֶׁשִּׁירְתוֹ בְּחֵיל הָאֲסַפְקָה שֶׁל הַגְּדוּד הַרְגָּלִי ה־33, וְהַצְּטַרְף אֵלֵיהֶם בְּנִסְיָגָה מֵהַעִיר שֶׁהוֹפְקָרָה. הֵם נָעוּ עַל דַּעַת עֲצָמָם לְעֵבֵר אוֹסְטְרוֹלְקָה. מֵאוֹחֵר בַּעֲרֵב הִגִּיעוּ לְכַפֵּר, בְּגֶשֶׁם, וּמִצָּאוֹ לְעֲצָמָם מְקוֹם בְּאֶסֶם פְּתוּחַ. רַעֲמֵי תוֹתָחִים וְאֵשׁ מְקַלְעִים נִשְׁמַעוּ לְלֹא הֶרֶף, מְבוֹקֵר עַד עֵרֵב. רַב־ט מֵהַתְּבֵרוּאָה הֵלֵךְ עִם פְּרִנְטָה לְשִׁדוֹת, לְחַפֵּשׁ דְּבַר־מָה אֲכִיל. הִיתָה לוֹ חֶרֶב רַחֲבָה, שֶׁבְּשִׁימוֹשׁ חֵיל הַהֲנַדְסָה, אוֹתָהּ כִּינָה מְכוּשׁ הַמְּבַצֵּעַ שְׁלוֹ. בַּעֲזֵרְתָהּ חִפֵּר מֵהַאֲדָמָה תְּפוּחֵי אֲדָמָה, פְּקַעוֹת שׁוֹרֵשׁ כְּבֹדוֹת, נוֹטְפוֹת עֵפֶר, שֶׁפְּרִנְטָה נִשְׂא בְּכוֹבְעוֹ לְחִבְרֵיו. וּבַעוֹד הַבוֹלְבוֹסִים נִצְלִים בְּאֵשׁ שֶׁחֵיִלִּים הַבְּעִירוּ מִקֵּשׁ וְחִצִּיר, הַמְּשִׁיכוֹ פְּרִנְטָה וְהַרְבִּ"ט, לְלֹא לִיאוֹת, בְּמֵאֲמִצִּיהֶם לְהַשִּׁיג אוֹכֵל, עַד שֶׁעַל סֵף הַחִשִּׁיכָה נִתְקַלּוּ בְּבֵן בְּקֵר מְנוֹמֵר. מִיַּד רִץ הַרְבִּ"ט עַל הַרְגָּבִים הַלְּחִים לְקִרְאָת הַחִיָּה, וְנִיסָה לְכוּפֵף אוֹתָהּ בְּמַכּוֹת־אֲגָרוֹף בְּכַתְּפֶיהָ, אֲךָ לֹא צָלַח, וּפְרִנְטָה נִאֲלַץ

למשוך את החיה ארצה בקרניה, והחייל הלם בראשה בקת החרב החרמשית, עד שזו התמוטטה על צידה הימני. אז שחט אותה במהירות, וניסר חתיכות בשר גדולות מן המותנים, שעוד התנועעו בעווית.

פרנטה, שמאז ומתמיד היה רך, לא היה מסוגל לאכול מהבשר. הוא חזר אל הנבלה, שעדיין היתה מוטלת בגשם בשדה. צעירה יהודיה שמנה כרעה ליד החיה, יפְּבָה בקול רם, שרה מלים לא מובנות וצווחה. פניה לבנות, סגלגלות, ככרות מבשר בהיר, עוררו בגבר משהו אפל. הוא הטיל עצמו עליה, הספיק לשמוע את ראשה של האשה נופל על צלעותיה השוקעות בקול חריקה של החיה. התשוקה הבוערת חנקה אותו. הוא נידנד ומולל את שדיה הענקיים של האשה שהשתתקה, נשמה בככרות והתאבנה, ותחת לחיצתו הזועמת הרגיש לחלוחית חמימה נוזלת בין אצבעותיו. לשונו המוצפת מתיקות דחקה בעווית כנגד שיניו, וכאשר התעורר לאחר זמן קצר, מצא עצמו גוהר בכי תמרורים על האשה שרעדה מתחתיו, שופך דמעות כפי שלא שפך מעודו.

הוא סייע לאשה לגרור את החיה בקרניה לכיתה, ולהסתירה מפני החיילים בדיר מתחת לתבן, שעוד היה מגואל בגללי הבהמה המסכנה. אחר־כך לן במיטה המתנשאת לגובה בחדר המוסק של האשה ובעלה הכחוש, בעודם שוככים על הארץ, וילד קטן, על שמיכות, ביניהם.

בבוקר שלאחר האירועים האלה קובצו שאריות הגדוד הרגלי ה־33; אחרי נדודים ארוכים אך נסבלים הצליחו החיילים להיחלץ מקו האש ובתוך עשרה ימים הגיעו לקרפטים. פרנטה נשאר לשרת באספקה, והחל מהראשון לדצמבר 1914 הוטל עליו התפקיד להביא לגדוד את הבקר המיועד לשחיטה.

.3

כעת היה מוטל על פרנטה להוביל ברגל בעלי חיים יפים אך עייפים מאוד מהנסיעה הארוכה ברכבת, למרחק שלוש שעות ממכלאת הבקר לשחיטה הניידת של הארמייה הרביעית, דרך רכס ה־אֶטוֹרֶצ'טֶל, אל גדוד האספקה. לעתים כבר שמע מרחוק את החיות גועות מרעב וצמא מאחורי הגדרות, ואחר־כך ראה אותן נדחקות אליו בהמוניהן. ואולם, נאסר עליו להאכילן, רק להשקות היה מותר.

תחילת המסע היתה במעלה הר ומייגעת במיוחד. את החיות שלא רצו להתקדם צריך היה לדרבן במקלות. ואולם, הוא למד כיצד לנהוג בהן: בדרך־כלל הלך בראש, כשהוא מוליך שור בקרניו, והיתר הלכו בעקבותיהם, כשאי־שירות רומני מזרו אותם מאחור בקריאה לא מובנת וצלילות שוט מהדהדות.

בבוקר ה־14 בדצמבר הבחין פרנטה בפרה שהיה קשה מאוד להוליך. היא

היתה מכוסה בפרש ורפש כמו בשריון ברזל, וגופה משך אחריו שובל של תלמים שאינן בשלג. ידו של פרנטה, שדחפה את החיה בעדינות מאחור, נגעה בעטיין: היא התכווצה בעוית, משום שהעטיין היה חם כמו אבן שהתלהטה בבעירת קיץ, מתוח כמו מתכת, והחיה נחרדה והרימה קול צעקה.

היא התעקשה לסטות מהדרך, שזהרה משלג בבוקר החורפי, אל קרבת מקום מתחת לעצים, ופרנטה בעדינותו הלך אחריה, למרות שההליכה בצל, על שברים חלקלקים של עצי יערות-עד רקובים ושחורים, קשתה עליו... מן הדרך נשמעה קריאתו הצלולה של הרומני. לעתים הפרישה הפרה צואה ומים, הביטה כה וכה בעיניה הגדולות, הכהות, הלחות, בחוסר-שקט, והלב נחמץ איך מזמן לזמן היטתה את צווארה העבה לאחור בתנועה ספיראלית: האזינה לאחוריה, שהתקמרו לממדים עצומים.

לפתע נעצרה. ופרנטה, בכל כוחו, לא היה מסוגל להניעה להתקדם. הוא קרא לרומני וסימן לו להמתין. בקתה שהיתה בסמיכות מקום, כמעט רק גג בשלג שנערם לגובה, קיבלה את הרומני שרצה להתחמם. החיות האחרות נשארו יחד, נעו סביב החיה של פרנטה עד שהקיפו אותה, וזו השמיעה כעת געיה ארוכה ורמה.

עתה, כשהיא עומדת על מקומה, קירבה את ארבע הגפיים, עמודים נמוכים, לגוף התופח לממדים עצומים. עמוד השדרה שהתעקם קיבל צורת כיפה גבוהה, הראש היה מושפל. מסה רחבה ומתנשאת לגובה כמו הר, רותתת מכאב, היתה החיה, שעכשיו געתה כבר ביתר שקט אל המצולה מתחתיה. מפרקי הקרסוליים העדינים התעקמו קלות, החיה, כולה כמו לחוצה בין שתי ידיים, נשפה ערפילים לבנים כקרני שנהבים אל היער השחור.

לפתע הרעידה עווית חזקה את השרירים. התעוררות הגוף מקיפאון עמוק. צעקה מעוררת פלצות בקעה מהלוע הפעור. טלטול חזק, חרישי, של הענפים המשתפלים סביב. זעם כואב בעיניים הכהות. הכל התרפה בשתיקה. פרנטה, מודאג, קרא מהר לרומני לעזרה. אף אחד לא בא. הוא פחד שהחיה שלו עלולה לגווע פה מהתייבשות או הרעלה.

אך בפעם השנייה, כמו אגרוף קפוץ בשיא זעפו, נקפץ חוט השדרה של החיה, היא נפלה, ופרנטה ראה נוכח עיניו את שרירי הבטן עולים ויורדים כמו מים חיים. הוא שמע צרחה חדה, ומן האחוריים הקרועים לרווחה, שנצבעו בצבע אדום בוהק, פרץ מיד קילוח חלבי שהעלה אד בקור. בשך לבן, קרעים ורודים מהבילים הופיעו, חלקי בעל-חיים, עיניים כהות, עצמות למחצה, כפות קדמיות רוזות, שלובות זו בזו – ובעוד הפרה מתכווצת בעוית האחרונה, מתפרקת

בזעקות עזות הנפלטות מן הראש השמוט לצד, נגלתה, בצבע לבן חלבי, שקטה, חיה קטנה שלמה, עירומה ורועדת, רוטטת על השלג. החיה הקטנה סובבה את ראשה, הגפיים הזעירות מכופפות, נראתה כמחפשת את אמה.

הפרה היתה עדיין שרועה פשוטת אברים; וכשהיא מסובבת את ראשה ולשונה הארוכה, האדמדמה, הבהירה, הלחה, חיפשה את העגל שזה עתה נולד. פרנטה ראה את החיה הקטנה קשורה לאִמָּה בחבל טבור כסוף, נוצץ, שחוטי שני שזורים בו. הוא חתך אותו באולרו הצבאי, קרע חתיכת בד קטנה מתחתוניו, חבש בה את המקום השותת דם והניח את החיה הקטנה לפני עינה התשושה של החיה הבוגרת.

הוא בצע פת־לחם ונתן להן. כיסה היטב את שתי החיות ביריעת האוהל שלו, ואף ערם טחב מסולסל מתחתן. הוא גישש בידו, וחמימות מתוקה, לחות מטפטפת הציפה אותו.

שם פעמיו לביקתה, שבה הצטופפו יותר מעשרה בני אדם ברכיזה סביב אח באויר שכמעט השחיר. הרומני ישן, כשהמקטרת הקרה בפיו. פרנטה נטל את ידו של איכר רותני ארוך־שיער, הביאו אל החיה ומסר לו אותה. ורק עם רדת החשיכה המשיך במסע עם שאר העדר.

.4

כשהתקרב פרנטה עם החיות לעמדת הגדוד, ראה להבה קטנה מאירה מרחוק. אלה לא יכלו להיות הבקתות של הכפר וולוֹגְדָה, כיוון שעוד נותרו לו שלוש פניות בדרכי ההר העקלתוניות וחציית הטוֹרְקָה; כפרים בוערים אפשר־גם־אפשר היה לראות בין הערביים, זוהר אדמומי מעל הצמרות המשוננות, אך האור הזה זע ונע לקראתו בתנועה מקושטת קמעא. הוא שמע שעטות סוסים, ואחר־כך ראה עגלה עמוסה לעיפה. יהודי כחוש בכובע פרווה עבות נהג שני סוסים כחויים עוד יותר, שזנבותיהם נראו עבים משוקיהם האחוריות. אשה עטופה במטפחת לבנה רבצה למעלה על העגלה בין שולחנות ומיני גרוטאות אחרות שהוטענו עליה. כפי הנראה החזיקה בזרועה צרור ועולל, ובין האשה והגבר התנודדה על העגלה המתנודדת להבה זעירה שדלקה על פחמים בעששית פליז שהאשה אחזה בה מלמעלה. סייח, רזה, צלעותיו בולטות כמו אצל זרזיר המותניים, דהר לצידם, הוא קפא מקור ודחק את ראשו הקטן והמחודד בין ירכיו של הסוס הימני; מדי פעם הצטהל בקול רם כפורץ בצחוק, אך בתוך כך התעקם לאחור בצורה מעוררת רחמים – הכל בקצב האחיד של הדהרה המתישה. כך חלפה העגלה ליד העדר שהצטופף בתעלות הדרכים ולצד העצים.

פרנטה, שהיה מותש ורעב מאוד, לא ליווה את הפליטים במבטו. עינו הקדימה בצעדה את רגליו, כדי לאתר מקומות רכים יותר למידרך כפות רגליו הדואבות. בנצנוץ האור האחרון מהעגלה, שכבר ביצעה פנייה בעיקול הקרוב, ראה על הקרקע תיבה קטנה, שחורה, פתוחה. הוא התכופף. בפנים היתה רצועה דקה, קוביית עור, גודלָה ככף ידו של תינוק, ובתוכה חמישה מטבעות זהב ועוד כמה עצמים בגודל אפון, שפרנטה צלין זיהה מיד כפנינים. פְּרוֹתוֹ עברו שם בכבוד, אחת הפרסות הסתבכה ברצועה ודרכה על המקום שבו התפזרו הפנינים. פרנטה אסף אותן מהקרקע, רץ אחרי הפרה והוציא מן הנקב שבפרסה המבוקעת שלה את הפנינה האחרונה. אז החזיק את ידיו לפני פיו וקרא אחרי העגלה, שעכשיו כבר כמעט לא נראתה בתוך הלילה, הסתלסלה בסיבובים חדים, בעיקולים המרוחקים יותר, מוארת בהבל עב קטנה אדומה. אף אחד לא ענה לו. תינוק החל לפעות מעייפות. פרנטה לקח עמו את הפנינים והכסף. כעבור זמן קצר כבר ראה לפניו את הבתים הראשונים של וולוגְדָה. תת־קצין ממטה הגדרוד קיבל את פניו בכעס, כל היום חיכו לו: אולי מטבח השדה היה צריך לבשל אבנים ועצים? גערו בו, היכו אותו, מיד איימו עליו ב"אבזמים וקשירות" למשך שש שעות. חיה אחת חסרה? אף אחד לא רצה להאמין, שהיתה מעוברת. וגם אם כן, כבר עדיף היה לשחוט אותה בדרך, מאשר להשליך רכוש מדינה קיסרי ללוע הכלב הרוותני, שבוודאי לא היה אלא מרגל. אמנם מ"אבזמים וקשירות" פטרו אותו בחנינה, אך כעונש נשלח מיד בפקודה לשוחות בקו האש הקרוב, גורש מרחק שעתיים מוולוגדה במעלה הר. הוא הלך. כשהגיע לשוחה, היה כל־כך תשוש עד שלא ידע את עצמו.

למחרת שלחו אותו, יחד עם עוד שני גברים ועתודאי שגויס לשנה אחת, לסייר בחשאי ליד גדר התיל. רוח חזקה נשבה, הקרקע היבשה התכסתה באבק, הכל נראה לו מעורר צמרמורת.

הוא הירהר, והמחשבה הזו לא עזבה אותו לרגע, כיצד הוא בכל־זאת יכול להינצל. גילגל את הפנינים בכיסו, הרגיש את הבד שהתקשח מדימום הפציעה הקודמת, ולפתע חש שתחתוניו, אשר יום קודם קרע את חוט הקישור שלהם, רישרשו, כבדו מלחות וצנחו לו... פרנטה רצה לצחוק, אך כבר שכב על הארץ, וכשהוא מוטל כך חסר הגנה, מבוהל עד אימה, הגיע לאוזניו קול שאון עצום. הוא פחד מלהבות האש של השרפנלים שהתעופפו באויר. רעש נשמע לידו, העתודאי רקע ברגלו בחוזקה ומיד כוסה בדם עד לעיניים, אך גם פרנטה ראה כי מגפיו נמלאו דם. ובין הרגליים הלחוצות החל לטפס עכשיו במהירות הכאב לכיוון הלב שהלם בפראות ופרנטה התייסר ביסורי תופת, ובעודו מטה את ראשו ימינה, פלט זעקה ארוכה כלפי השתיקה הלבנה של המישור המאובק.

.5

פרנטה נאלץ לעבור תלאות קשות. איבר המין שלו נקרע לגזרים מפגיעה של שרפנל, והעצם השמאלי של אגן הירכיים התרסק. פרנטה נחנק מעוצמת מכאוביו. הוא לא יכול לפרוק את כעסו ברקיעת־רגליים, וכוחותיו לא הספיקו אפילו לצעקה.

הרופאים היו טובים. תמיד, כשהחליפו לו את התחבושות, הורו לאחות מן הצלב האדום, שנדחקה פנימה בסקרנות, לצאת מו החדר. אבל החיילים האחרים, שהיו מרותקים למיטותיהם, הוסתו בידי האחות הזו, וכל היום היו הנכים האלה מעבירים את הזמן בהצקות לחברם בעל המום. הם ביקשו ממנו – ובכך רמזו בצורה מרושעת על המום – זנב־סיגריה זעיר, קצה קטנטן שרוף, "מעט כלומי", "בדלדל".

"תביא בדלדל" מהפינה המוארת, מהקרואטי שנפצע מירייה בבטנו והקיא כל הזמן, זמן רב היטלטל בין מות וחיים.

"תביא בדלדל" מההונגרי כרות הרגליים, שניסה לדכא את ההתכווצות הלא־רצונית של הגדם בקללות מתועבות.

"תביא בדלדל" מחולה הריאות האיטלקי שהשתעל בפינתו החשוכה, וגירש זכובים שלא היו כלל בחודש ינואר.

דברים נוראיים חווה פרנטה. במשך שבועות אחרי הפציעה עדיין היה מתעורר בכאבים איומים, במצוקה גדולה. הוא גם התבייש, שעתה, כתוצאה מן הפציעה, נאלץ להשתין כמו אשה – אך כשהכל חלף, הרים בשתי ידיו את שמיכת המיטה, שתמיד הכבידה עליו והסירה מפלג הגוף התחתון, המרוטש, וידיו, שלובות זו בזו, הרגישו חום, אד חם של לחות, הרישרוש המשיי של התחבושת שהתמתחה ברכות על שיפולי בטנו.

ביאושו מילאה את לבו רק מחשבה אחת: כיצד בכל־זאת יכול הוא להציל את עצמו. בגדיו היו תלויים על מוט ברזל, קשורים ברצועה קטנה, למראשות המטה, אך עדיין אסור היה לו להגיע לשם בידי, אסור היה לו לגעת בהצלה האחרונה שלו, למשש את מטבעות־הזהב והפנינים שמצא. כשחבשו אותו, היה סבלני והבליג מאוד. כדי לחסוך ממנו את מראה הפצע, החזיק החובש נוכח עיניו את ידיו־שלו, שנדפו ריח טבק של סיגריות. השכנים התחלפו, רבים מתו, כמעט תמיד בלילה, אחרים הועברו למקומות אחרים. החובש והאחות היו הפנים המוכרות היחידות. אך גם החובש גיחך כמו "שטן מושלם" אחרי ביקור הרופאים, ושרק, וכשהוא מרחרח את ציפורני אצבעותיו שהשחימו: "הי, פרנטה, יש לך אולי בדלדל?" האחות, מלאת לעג לפרנטה: "הי, אתה, חייל אומלל, כבר כתבת לאשתך האומללה?"

פרנטה שהיה איש עדין נפש, ובעֶבְרוּ היה תמיד פתוח לקשור שיחה, נאלם לגמרי. רק כשאכל, פתח את פיו.

באביב 1915 הועבר בחזרה לליניץ, ובקיץ, בווינה, שוחרר לגמרי מהצבא כאחד "שאינו מתאים לשום שירות מילואים, נכה לצמיתות".

פרנטה לא רצה לראות שוב את מאשה, אשתו היפה, הצעירה.

ב־11 ביוני, לפני הצהריים, חיכתה לו – אחרי שגברים אחרים ידעו אותה – בשערי בית־החולים הצבאי ע"ש רדצקי, במחוז ה־16 בווינה, ולקחה אותו עמה לכיתם במרכבה רתומה לסוס אחד. אי אפשר היה להציל מלה מפיו. האשה היתה מבוהלת עד עמקי נשמתה מקשיחותו, משהו "נשבר בתוכה" כשראתה אותו במצבו, כה נוראה היתה הפגישה המחודשת עמו. כה גדול היה הזעזוע, עד שאפילו לא בכתה.

כבר למחרת הלך לעבוד אצל מעסיקו הקודם, צורף ברחוב מאירהופר, במחוז הרביעי. היתה מעט עבודה, האומן קיבל אותו רק מתוך רחמים. אך עד מהרה היה פרנטה עוזב לנפשו. על כל שאלה ששאלו אותו השוליות האחרים שינשן בחמת־זעם; אבל כששמו לב ללחות על מושב־השרפרף שלו, שתמיד חילחלה ממנו (כתוצאה מפציעתו הנוראית), הקניטו אותו כולם ברשעות רבה. פרנטה מוכרח היה להסתלק משם. ואולם, בכוח הרצון שלו, שאימץ בצורה מחרידה, בשמחה שטנית, כמו אגרוף קפוץ, רכש לעצמו שליטה בגופו, כך שבבית־המלאכה החדש לא ראו וס דבר מסבלו. בבית היה שקט, מסר את כל שכרו בלי להשאיר לעצמו דבר, רק ידירותי באורח מוזר היה, חיוכו כמו הקריץ זוהר מורעל, פיו קפא במידה כזו בכוונת זדון, עד שלעתים קרובות, בערבים, היתה אשתו מוצאת מפלט אצל אמה, שם קוננה, ללא דמעה, על חייה האבודים.

פרנטה לא אמר דבר על המום שלו; את הפנינים והכסף הסתיר, נשא אותם בתרמיל שהיה מוכתם בדמו עוד מהמערכה ליד רֶאָנְאֶרוֹסְקָה. הפנינים האדימו קצת, אבל כשגילגל אותן בפיו, בין הלשון לחיך (רטט בלי־תואר חלף בו כמו ההיקסמות מפעם), הן יצאו לבנות כמו נולדו מחדש. גם עליהן לא סיפר למאשה שלו, וכשגברה המצוקה והעיקה עד מאוד, העדיף להניח לאשתו לקבל מישרה כמשרתת־יום. המישרה היתה במחוז ה־20, אצל אנשים מעוטי יכולת, שאף פעם לא רצו לשלם את השכר החודשי, ובמקום זאת הציעו "לפרוש אותו לתשלומים לפרק־זמן כלשהו". הדרך לשם ובחזרה ארכה שעה. בלילה לא הניחו הדאגות לאשה לישון, למרות עייפותה. גם הבעל הידרדר מיום ליום, ומבטו – שקוע עמוק, ניבט מתוך חורים כמעט לגמרי שחורים – גרמו לה לפעור את פיה מרוב

כאב. בתחילה מכרה את כתונת הלילה, הכר והשמיכה שלה עצמה, כדי לקנות בכסף כבד-חזיר ומאכלים זולים אחרים בשבילו ובשבילה, אבל כל זה הספיק רק לשלושה ימים. בחורף גזרה את שערה היפה, "האוצר המפליא בהדרו", שהספר תמיד התפעל ממנו, ומכרה אותו, אבל ביש המזל התיישב לה חזק על צווארה: הכסף נגנב לה מן המגירה של שולחן המטבח. בזדוניות עקב פרנטה, איך בבוקר חיפשה אותו קצרת-רוח מאוד, שכן כבר מזמן צריכה היתה להתייצב לעבודה אצל מעסיקיה. ואולם, האבידה לא נמצאה, שהרי פרנטה עצמו גנב את כספה של אשתו, כאשר זו ישנה כמו מתה.

החדר היה ריק, עגום, שרר בו קור מקפיא. התמונות והציילומים על הקיר היו נטולי-ערך, מהאיקונין "הטוב יותר" לא אבתה האשה להיפרד. בערב הוציאה מאשה מן המנורה התלויה מלוא חופניים גרגירי תבואה טחונים, שאוכסנו בכדור, ומכרה אותם. היא קיבלה תמורתם שני כתרנים ושמונים פרוטות. ואולם, כשחזרה הביתה עם נתח גבינת פרמזן ולחם, המנורה, שחסר לה משקל-נגד, נפלה ארצה בקול קרקוש, והשמן הכתים הכל, הרסיסים כיסו את כל הרצפה, והאומללים לא ידעו איך יישנו בלילה. האשה, תוך שהיא מעבירה את ידיה על שערה הקצוץ, אמרה, "אני כבר בכלל לא יודעת מה עוד לעשות". היא היתה שקטה מאוד, טובה מאוד, ואפילו הפורענות הקשה ביותר לא הפכה אותה לרעת-לב.

הירח זרח בחדר. נשכבו שניהם על הרצפה, לכל אחד היה רק מזרן דק מתחתיו. פרנטה לא חש בקשיות המשכב, כיוון שחשב לעצמו "עוד קצת יוכל להציל את עצמו, את עצמו בלבד", האשה היתה ערה שעה ארוכה, התהפכה על משכבה מצד אל צד, ופרנטה שמח לראות, לאור הירח, את עור הקרקפת של מאשה משחיר מבינות שורשי שערה הבלונדי. ואף-על-פי-כן מאשה נרדמה, מעודדת מהמחשבה, שפרנטה שלה היה אצלה, או רק מכך שהיא בכל זאת עדיין חיה.

שלושה שבועות לאחר מכן נאלצה, לפני תחילת העבודה אצל מעסיקיה, להתייצב, מדי יום, בתור ב"מבשלה", שם בהוראת עיריית וינה, קיבלה אברי מין של סוסים ותפוחי-אדמה קפואים ומתוקים בחינם. כבר בשעה 3 לפנות-בוקר נרדה לרחוב, אבל אחרים המתינו כבר מחצות, ישבו על שרפרפים, התכרכלו בשמיכות שעירות כמו מומיות, נייר עיתון מגולגל על ידיהם שימש להם ככפפות. מאשה לקחה עמה את מזרונה, וכימים חמישי וששי ישנה על הארץ לפני המבשלה, בכל פעם שעתיים, בשבת לא חילקו כלום, אבל ביום ראשון כמעט נתלשו לה השדיים בסערת הדחיפות, וכאשר נחסמה בידי ההמון, ולא יכלה להיחלץ, ברח משם נער

בן 12 עם מזרונה לכיוון רחוב אטנרייך. יראה לשוב אל בעלה ללא המזרון וללא בשר, הלכה מאשה לכנסייה, אחר הצהריים הלכה לפראטר, לכרי הדשא, וקצת לפני השעה 10 חזרה. החדר היה כאילו קדוש.

.6

בתוך-תוכה היתה מאשה כמו מתה. כבר בקושי זכרה שפרנסה אהב אותה, ולמרות זאת זכרה פרחים לבנים שזהרו בלילה באחו ליד היטלדורף, ואף זכרה שאיילים יצאו אליהם מפאתי היער, שבוע לפני המלחמה, בקיץ היפה ביותר. לעתים חשבה, הרי הכל עוד מוכרח להתקיים פה, רק שעכשיו הוא טמון בקור, ועליה להחזיק מעמד רק עד הקיץ. היא קרבה אל בעלה, ליטפה אותו ארוכות, קראה לו בקולה המתוק, הניחה את ידה מתחת לגבו התחתון, כדי שישכב על מצע רך יותר, והירהרה בו בעוצמה כזו, שיכלה להעיר מת בליל מותו הראשון; אבל כמו שזה נראה עתה, נדמה היה כי פרנסה המסכן שלה הסתלק כבר לפני זמן רב, ושום דבר לא נותר ממנו בעולם, והיא מיררה בבכי שעה ארוכה על פניו שלא נעו ולא זעו, אף שלא ישן. בדמדומי השחר קמה מן היצוע. ידה הרזה היתה מאובנת וכחולה, קפואה ושוממה ועם פצע פתוח שגרם הכפתור הקשה של המזרון. היא הלכה למטבח ושטפה את פניה מתחת לברז; המים שחילחלו דרך שערה הקצר, על עור הקרקפת שלה, היו ממש כמו אבן, לא קרים, אלא חמים עד כדי רתיחה, והיא בכתה שעה ממושכת, כיוון שלא היה לה במה לייבש את ראשה זולת נייר העיתון הישן, שעתה כבר שימש את שניהם לכל הצרכים, כמפת-שולחן, כחומר-בעירה, ולשנת הלילה. מעסיקתה במחוז ה-20 הבחינה במצוקתה, אבל לא שאלה, משום שלמרות שסוף החודש מישימש ובא, לא היה לה כסף כדי לשלם את המשכורת. האשה עבדה עד השעה 3, וקיבלה גם צלחת עם סלק מבושל, די חם, כדי שיעניק לה יותר כוח.

למחרת לא באה לעבודה. ואולם, המעסיקה הבחינה, שחסרות לה שלוש ציפות. מאשה גנבה אותן ומיד הביאה אותן לבית העבוט ברחוב דורותיא. היא האמינה שלא ימצאו אותן. באותו יום קיבלה משרה טובה יותר אצל מעסיקה אחרת, תמורת שלושים כתר שכר-עבודה וכל הארוחות, אבל היא נדרשה לבלות שם גם את הלילה. היא הסכימה, וביקשה להישאר אצל פרנסה עוד לילה אחד. עם הכסף ומצרכי המזון שבה הביתה. פרנסה מצא אותה, כשהיא מסלסלת את שערותיה הקצרות בעזרת מספריים מלובנים שחיממה בנייר. היא ניגשה אליו בכזו רכות, נשקה לו באהבה כה גדולה, עד שהאמינה כי החזירה אותו לחיים. הוא לא כעס, ארשת פניו היתה טובה יותר, כמו של ילד, כמו של נער

קטן. כעת גם רצה לעשות עבודת בית, הראה לה "אקדח נשי מקושט בעיטור ספרדי", שחוט־הזהב אשר הותזו בפלדה שלו, עמדו ליפול, ואותו רצה לתקן. היא בכלל לא הקשיבה לו, ועשתה איתו הכל כמו עם ילד קטן. הם עמדו זו ליד זה בחלון, כאשר ראו לחרדתם הגדולה את מעסיקתה הקודמת קרבה לבית עם שני שוטרים. מיד ידעה שהכל נגמר והרפתה ממנו. גם ההבעה הטובה יותר בפניו כבר נעלמה. היא נשקה לידה של המעסיקה שנכנסה בצעקות ונאצות, ותיכף שלפה את שטר המשכון. למרות זאת, היא ובעלה הצטוו להגיע מיד אל מפקח המשטרה, היכן שהכל תועד בדו"ח. במשך שמונת הימים שנותרו עד לביורר המשפטי פרנטה לא דיבר עמה.

ב־6 לינואר 1916 נערך הדיון המשפטי. מאשה אמרה שעבדה שלושה חודשים אצל מעסיקיה, ושירתה אותם בנאמנות למרות שהיו יהודים, אך בסך־הכל לא קיבלה יותר מ־17 כתרם כגמול על עבודתה.

השופט: " אבל זה לא מתיר לך לגנוב".

"רציתי לפצות אותם. אני מבקשת סליחה".

השופט שאל את המעסיקה: "האם מאריה צלין לא קיבלה יותר מ־17 כתרם כשכר־עבודה?"

המעסיקה: "את זה אנו מוכרחים לבדוק קודם בספרים".

השופט: "אח, מה את מדברת, את זה את כבר אמורה לדעת! איזו הנהלת־חשבונות כבר יש לך? האם אתם עומדים על הרשעה?"

המעסיקה אמרה: "כן, היא מוכרחה לבוא על עונשה, ושגם תפדה את הציפות".

השופט: "את, מאריה צלין, האם באפשרותך לפדות את הציפות, ולפצות את המשפחה על הנזק?"

מאשה שתקה והביטה בבעלה.

פרנטה אמר: " היא לא יכולה לשלם".

מאשה נידונה לשבעה ימי מאסר, אבל הרשו לה קודם ללכת לביתה.

למחרת גם פרנטה לא עזב את הדירה.

"מדוע אינך הולך לעבודה, פרנטה?"

"אין שום עבודה. פיטרו אותי". – לאחר־מכן אמר לה להתלבש, הם יילכו לבית קפה עממי לשתות תה. שתיקה איתה את הלחם. יצאה איתו, אבל הוא הוביל אותה דרך העיר, מרחוב לינץ, אל היטלדורף, ליער, ליד אחו. שם עצר ומשך בחוזקה בענפי העצים. האם זה יישא משקל של אדם, שאל את עצמו, והוציא חבל מתרמילו.

"ישו, מאריה, מה עולה בדעתך?" אמרה מאשה. הוא לא אמר כלום, רק הסתכל עליה כך, שהכירה כי החבל נועד לה. היא לא יכלה, כבר לא היה לה בכלל כוח. היא ידעה שזה מוכרח לקרות, אבל לא יכלה. ואז הלכו סביב האחו בחזרה העירה.

.7

ב־9 בינואר, שלושה ימים לפני המעצר, באה מאשה כשהיא קורנת מאושר לפרנטיה. היא קיבלה מאמה, למרות עוניה הרב של זו, 34 כתרנים; האם מכרה את "הצעף מנוצות-יען" היפה שלה, שנותר לה מימים טובים יותר, כמו גם את כורסת הנצרים, כדי שבתה תוכל לשלם את הפיצוי על הנזק שגרמה בגין הגניבה, ולא תצטרך ללכת למאסר.

פרנטיה נבהל כשראה את מאשה. הוא פחד ממאשה, כיוון שבאומללותה היתה כה יפה. היא הטילה את עצמה עליו: "אני כל-כך שמחה, כל-כך מאושרת! הנה כל הכסף, עכשיו אני זורקת להם את זה בפרצוף. ואז אני חופשיה, גם המעסיקה החדשה היתה כל-כך נחמדה אלי, אני מקבלת את המשכורת עוד לפני תחילת העבודה, רק שקודם עלי לתת עירבון".

פרנטיה לקח את הכסף למשמורת. האשה שאלה מהשכנה שכמיית-גשם ועוד הלכה מהר למעסיקה החדשה. בערב חזרה. החדר השתנה לחלוטין, נייר-משי ורוד עטה את המנורה השבורה, על אדן-החלון עמדו קופסאות של שימורי-דגים, הר שלם של תפוזים, גם שומן-חזיר מעושן, דברי-מתיקה, בקבוק יין.

"ישו, כל זה!"

"הרי נתת לי את הכסף!"

"הרי אני מוכרחה לפדות את עצמי בבית המשפט!"

"קניתי משהו לאכול!"

"אבל פרנטיה, הרי לא הוצאת את כל הכסף?"

"הנה החשבון, לא גנבתי כלום".

"עכשיו אני גמורה לחלוטין".

היא התהלכה בחדר המומה לגמרי, תפסה את האקדח, ששכב באחת הפינות.

"הוא כל-כך כבר", אמרה.

"אני לא גנב", אמר.

היא הבחינה שהאקדח היה טעון, וכשהביטה בו, ידעה שקנה כדורים רק בשבילה, ושכבר מזמן גזר את דינה. היא היתה הרוסה לגמרי, עד שכבר לא

היתה מסוגלת לדבר. ובכל זאת, החלה לאכול, כיוון שהיה זה כספה, ומפני שרק עכשיו חשה מה גדול רעבונה. הוא רק הביט בה ולא אכל דבר. אז חשה צורך להתפלל. הוא נשען בפיתו, קפוא כל כך, רע כל כך, כמו שטן עמד שם נטוי וידיו שלופות. היא כרעה על ברכיה; את פניו לא יכלה לראות.

"תכרע!", צעקה עליו. "ארצה!", חזרה וצעקה, בקול רם מאוד. הוא כרע, והיא התפללה ארוכות ללא מלים והתוודתה בלי כומר. הוא כרע מולה. אחרי שעתיים קמה על רגליה, והתמוטטה מיד מחולשה. הוא נתן לה את המזרון שלו ונשכב על הרצפה החשופה. באמצע הלילה הקיצה משנתה, חשה הקלה גדולה, רווח לה, האמינה שעכשיו היא יכולה לעשות את זה. הוא ישן, אבל כשירתה לעצמה כדור ברקתה, התעורר: "מה עשית, מאשה?"

"תהיה בשקט, אף אחד לא שמע."

לא היו לה כאבים, לא ידעה אם האקדח ירה כלל. רק "זרם בוכה שטף אותה". ממעל זלגו מים על עיניה, חמים. פרנטה קרא לשכנה, אבל בקול כל כך חרישי, שאף אחד לא בא. הוא הניח תחבושת קרה על מצחה. היא נרדמה. כשהתעוררה, חשה חולשה גדולה. הוא כרע לפניה וקרן בעיניו הרצחניות. האור דלק בלהבה ורודה. על חזה העמיס צלב ותמונות קדושים. בקושי יכלה לנשום, אבל הניחה לתמונות לנוח על חזה. הוא רצה לקום, היא תפסה בידו ואמרה: "תישאר אצלי, אני מוכרחה למות". בשעה שמונה בבוקר מתה. הוא עדיין כרע לצידה, הרכין את מבטו על שדיה הגדולים, היפים, והאיר אותם בעיני הרוצח שלו.

.8

כעת חש פרנטה שנגאל. השכנה שמרה ליד הגופה. מתוך רחמים כיסתה בשכמייתה את פלג גופה העליון, המעורטל, של מאשה. פרנטה הלך לעבודתו, מלא שמחה על מה שאירע בלילה. סוף־סוף אינו צריך לפחוד בגלל איבר המין ההרוס. שום בוש בגלל המום. מטבעות הזהב, המטבעות העבים, הפנינים הנהדרות, סוף־סוף הכל שלו, רק שלו!

עדיין לא היה לו מושג מה לעשות בפנינים, רק לראותן, לגלגלן על היד החשופה, הן שקלו כמו גרגירי חיטה, לשימן בפה, לרעוד מתאוה; שוב עטף אותן אד אדמדם, עוד יותר מבעבר, והן נותרו מעט אדמדמות גם לאחר־מכן. הוא השווה אותן לפנינים בחלונות הראווה של הצורפים, והעריך את מחירה של הפנינה הגדולה ביותר בכעשרת אלפים, ואת הקטנות יותר, כל אחת, שלושה עד ארבעה אלפים!

מהבית הגופה כבר פונתה לבית־המשפט, והזקיף המתין לו. פרנטה נעשה חכם יותר. הוא ביקש רשות לקחת בגדים נקיים, ואת המטפחת עם הפנינים השליך לתוך הבגדים המלוכלכים. הדירה נאטמה. פרנטה נלקח למעצר. שם נשאר שלושה ימים לברו. במשך כל הזמן הזה ישן שינה עמוקה, לא חשב על מה שהיה. בחקירה שאלו אותו לשם מה קנה את האקדח. הוא אמר: "בימים אלה יש צורך להחזיק בכלי־נשק". אי אפשר היה להוכיח משהו נגדו. הוא אמר: "אשתי פחדה מאוד מבית הסוהר; היא גם היתה מאוד מדוכאת, הייתי במלחמה, אני פצוע קשה". שוחרר, ואף קיבל מבית המשפט פיצוי כספי קטן על ביטול ימי עבודה.

בשנת 1916 איחר מאוד האביב להגיע, בתחילת אפריל עדיין שרר בכל מקום קור עז. למרות זאת השתוללה בקרבו של פרנטה בערה מעיקה, לעתים רעד. השינה בלילות היתה טרופה, רצופת חלומות מבובלים. פרנטה צלין שקע בעבודה מרובה, אבל הישיבה על השרפרף, לחוץ לצרור בשר שהתלהט מעצמו, מוקף סחבות יבשות, שיגעה אותו. בערב הלך לקולנוע אבל לא היה מסוגל לראות משהו בבירור, האויר היה כמו מעל תנור התכה, כמו שהוא עומד ברחובות בעיצומו של קיץ, כשממסים את האספלט, סל ברזל מלא חום חסר גוון, והאוויר רעד מעליו כמו זכוכית רותחת. הוא שמע את המוסיקה, החל להרגיש מחנק. גם השכנים, האנשים הרבים שמילאו את האולם, השתעלו ופלטו בשיעולם אנחות יוקרות. כשהלך הביתה, היה כמו מסומם. ביום שלמחרת התפטור מעבודתו אצל הצורף. כבר כמעט לא היה עוד זהב אצל הצורפים הקטנים, כיוון שהכל הותך בשביל המדינה. הוא חיפש עבודה לא מקצועית. אמרו לו: ברשות הגו. שם עבדו הרבה רוסים, אבל גם וינאים, צעירים ומבוגרים יותר. פרנטה עבד בזיקוק השלישי. לידו היה רוסי שמן, גדול, ואסילי שמו. עד הקיץ השתפרה הרגשתו של פרנטה והוא היה מאושר. הפנינים והכסף נשארו בידיו. רצה לקנות לעצמו בית קטן ליד וינה, או כשהמלחמה תיגמר, ביער ליד מעבר טורקה, בין שלושת העיקולים. על כך חשב לעתים קרובות.

.9

שבויי המלחמה הרוסים ברשות הגו ידעו לסדר לעצמם חופשה באמצעות שוחד. לעתים קרובות נתן ואסילי לרב"ט השומר סיגריות וכסף מזומן. הוא למד כמה מלים בגרמנית, במיוחד את הביטוי "haben Sie gerne?". בערב עזב את רשות הגו לכוש בגדים אזרחיים או במעיל צבאי אוסטרי ולקח עמו את פרנטה לסוחר השנאפס. עם כוס הרום השלישית תקפו את פרנטה חום נוראי, תשוקות,

כבר לא רק בגוף, גם בידיים, בעיניים, הכל טולטל ברצייה בלתי נתפסת, הוא ערג ברעב נורא להתענגות. נראה שוואסילי קלט מיד את מבוקשו, שכן מיהר לשלם, לקח עמו את פרנטה, תוך שהוא מחייך את חיוכו המושחת וחזר על "haben Sie gerne?"

נערות בוגרות באיפור כבד, קפואות כמו גוויות חיות, שנראו מסתוריות בשמלות ארוכות עד הרצפה, חלפו לידם. השעה היתה 11 בלילה, העיר עודה כבשן לוחט. פרנטה פחד מן הנערות הבוגרות יותר, אבל הנה החליק מולם משהו מעודן, לכן, בשמלה בהירה, רגליים חשופות, בנעלי בד. בינתיים כבר הגיעו לשטח פתוח, זה היה שטח האימון הצבאי, שכעת, בלילה, היה ריק מאדם, ה"שמאלץ".

"אתה מחפש את ויקי?" צייץ קולה של הדמות הלבנה. פרנטה השתעל. ואסילי כבר נעלם בחפירות, שחפרו החיילים למטרת תרגול בשולי השטח. הנערה לקחה את ידו של פרנטה, הובילה אותו בזהירות לעבר הכתים שבצד השני של ה"שמאלץ": פרנטה משך את ידו. תאווה, תשוקה התלקחה בקרבו בצורה מוזרה, רק מפחידה, רק אימה, רק זעם.

"איפה ויקי?"

"הנה, ממול אתה כבר רואה את בית המלון", צייץ הקול. ומיד היתה ויקי בכניסת המלון המוארת באדום, פתחה דלת לחדר, ובהינף אחד הסירה מגופה את שמלת הכתפיות.

"ויקי?"

"זו אני!"

"בת כמה את?" היא ניצנצה כל-כך ברכות, נוגה לכן זע בחדר האפל.
"בת עשרים."

הוא העביר את ידו לכל אורך פניה. נראתה לו בת שתים-עשרה או שש-עשרה. היא צחקה. שיניים מחודדות, לבנות, ארוכות, כלהבת אש קטנה לבנה, בפיה הסגלגל הגבוה. החדר לא היה אפל לגמרי, בכל רגע הלך והתבהר, נראה שגם ויקי ראתה אותו עכשיו בבהירות.

"איזה חמוד אתה!" אמרה. הוא התבונן בשערה השחור: "שחור, שחור זה יפה" – היא ריפרפה אליו בקלילות, המריאה ללא נעליים. הוא הרים אותה, נשא אותה בכפיו כמו תמונה, עד שהיא ציחקה בקול רם. הוא פרש ברכות את זרועותיו. איך התרפקה על הניקבה שבין שתי ידיו הפרושות! אחוזי-אש התנדנד בין אבריה. הפרסה השסועה של החיה, שבחור שלה מצא את הפנינה, פעם, פעם. ארצה! חמלה עצמית שאין להביעה במלים הציפה אותה.

הוא בער בזעם שאין לבטאו, באלימות שאין לה שם. מה אכל אותו, מה הניע את ידיו? "מהר, מהר!" צעק. וכבר תפס את גופה של ויקי – כזה קל, כזה נימוח – ברגליה, והשליך אותו במכות מהממות על הרצפה, הפיל אותו בחבטה עזה, בשטניות חיתית חבט מטה את הזועקת. "אל תצעקי, אל תצעקי!" יילל לעומת הזועקת, ברעדת סיפוק השתעל כלפי מעלה.

כשכבר שכבה דוממת, כבר לא צעקה, נראה כי כבר לא נשמה, קרע את בגדיו מעליו. גופו הפגום התהווה בפעם הראשונה לנגד עיניו. הוא כופף את ראשו עמוק למטה, אל עצמו. דמעות. "הנה, תסתכלי פה, ככה אף פעם לא נראיתי! ככה אף פעם לא נראיתי! הנה תסתכלי לכאן, ויקי! הכל הוא הוציא ממני בכוח. פרנטה! הכל הוציא ממך בכוח!" – לאט, בידים עדינות הניח את מחוסרת-ההכרה על המיטה, וכרע שעה ארוכה לפניה. "ככה גמרת את אשתך", אמר, "כך חנקת אותה לאט עד שיצאה נשמתה! פרנטה! אי אפשר להציל אותך! דמעות איומות. מות איום!" – דפיקה בדלת העירה אותו. בקושי הספיק להטיל עצמו כמו סדין על הנערה השוכבת, וכבר מילאה קומתו העצומה של הרוסי את הפתח, חיוך בפניו המרושעות: "Haben Sie gerne?" רגלה השמאלית של הנערה באור הפנס.

פרנטה התרומם: רוצח, שרצח לשווא. הוא לא שָׁבע, האיבר הזועם! אבל מוכרח היה לקום ולברוח, להימלט מהארץ. הרוסי תפס בידו, שניהם חמקו במהירות למטה במדרגות, רצו לעבר תחנת הרכבת, ששעונה ניצנץ לא הרחק, ברחוב הריק.

הנערה, הלומה ממהלומות קשות, הזדקפה, בכתה. הגבר מצא חן בעיניה למרות הכל. אבל כעת הסתלק ולא נתן לה כלום, גם לא השאיר כסף עבור החדר. היא התלבשה בזריזות, גלשה בגרם המדרגות. בסופו של הרחוב הארוך ראתה את פרנטה ואת הרוסי בורחים, כבר לא יכלה להשיג אותו.

.10

בדלפק למכירת כרטיסי נסיעה שלף פרנטה את פיסת הברד המוכתמת בדמו עוד מן הקרב ליד ראן-ארוסקה, בתוכה החזיק את מטבעות הזהב. "kaputt?" שאל הרוסי בחיוכו המרושע. פרנטה לא ענה, הדף את הרוסי הצידה, ביקש לקנות כרטיס ולשלם עבורו בשטר נייר. ואסילי עמד מחוץ למעקה הברזל המוליך לדלפק, נופף לו, עשה סימנים: שתיים! שתיים!

פרנטה ידע שאסור לו להישאר לבד עם הרוסי, משום שזה ירצח אותו. נסעו כל הלילה וביום שלמחרת, הצטופפו עם עוד חיילים ואזרחים רבים.

בערב באה המשטרה הצבאית לבדוק את מסמכי הנסיעה. למרות השמירה משני צידי הקרון, ברח פרנטה לחדר האשפה הקטן. ואסילי בא מיד בעקבותיו. אימה מצמררת מילאה את פרנטה, כשראה לידו את תווי פניו הגסים, טובי המזג של הרוסי, שהסתירו מאחוריהם את הרוצח, את כפילו. אבל הוא לא צעק, אלא צחק, צחוק צוהל, מרעים, עד שהרוסי סתם את פיו. עכשיו השתתק, ומיד חלפה הסכנה, לאחר שלא פתחו לדפיקות ולטלטולים. בתחנה הבאה, סנט אנטון בפּוֹרְאָרְלֶבְרֶג, נטשו את הרכבת, שלא עצרה כאן, אלא רק האטה מאוד. היער העבות היה קרוב מאוד, והם הלכו לאורכו כברת דרך ארוכה למדי מתחת לעצי אשוח. הכוכבים זרחו בין העצים. סמוך לחצות נשכב פרנטה על הקרקע. הוא היה מוכרח לישון. קודם חשב לתת לרוסי את הפנינים וחמש מטבעות זהב מרצונו, כדי להציל את חייו. אבל הרטט האחרון של הקמצנות לא הרפה מידו, שנקפצה בכיס על החפצים יקרי הערך.

עגלה גבוהה, עמוסה לעייפה בשולחנות הפוכים ומיני גרוטאות, נסעה מתנוודדת מצד אל צד לקראתו. יהודי כחוש נהג בפרגול מתקפל שני סוסים כחושים עוד יותר. להבה זעירה ניצנצה בחמימות. סייח בהיר, רזה, הקים קול שאון בפרסותיו, והשמיע צהלות רמות לצידם. פרות, ראשיהן מורכנים ברוך, התהלכו סביבו, הקיפו אותו באמון. היהודיה הצעירה והשמנה, לא עוד במרכבה, חיפשה על הקרקע בין הפרסות המשוסעות של החיות המהלכות, לפתע תפסה גם את פרנטה – הוא שכב משותק באור אדום ורדרד – בשיפולי בטנו. פניה, סגלגלות, לבנות, ככדות מבשר בהיר, קרבו אליו, ובכת אחת היה פרנטה בפסגת האושר שמעבר לכל שיעור ומידה, כולו זין מזדקר כמגדל רם, גבר מסתובב קשוי לגמרי, מחופר במלאות הרכה של הבשר, פולט בנשימתו גל טוב כקרן שנהב לבנה בלילה עולה ויורד ברגשה.

כמו חיה השליך את עצמו, לא נע עוד. ככול בנוקשות, דומם באושר, רוחץ בנצח, מוקף בסיפוק המשחרר האחרון של התאוה ששָׁבְעָה עד תום. מגש בידו, כמו פעם, מתחת לחיה האם השרועה, קלט את דמו שלו זורם החוצה מתוך גופו מתלהט, כהשתחררות ללא צעקה, והוא הגביר את סיבוביו והמיס עצמו לגמרי בגאות הזורמת עד תום.

לאחר הרצח נמלט הרוסי דרך הגבול השוויצרי. ב־20 ביולי לשנת 1916, שנתיים לאחר שהחלה מלחמת העולם, נקבר פרנטה צלין בסנט אנטון שבפורארלברג כאלמוני שנרצח בידי אלמוני.

מגרמנית לאה מור